

Reactie ontvangen 21 maart 2024, van Directie Communicatie, Ministerie van Justitie en Veiligheid, op onze brief over de uitzonderingsbepaling "of persons of unsound mind." in *European Convention on Human Rights*, die volgens ons (stichting NCRM, <https://www.ncrm.nl/>) potentieel gevaarlijk is. (Zie: <https://www.ncrm.nl/overig-nieuws/holocaust-herdenking-en-duitse-psiatrie/>)

=====

Geachte (..)

Hartelijk dank voor uw brief van 24 januari 2024. U verzoekt daarin de zinssnede "van geestesziekten" te verwijderen uit artikel 5, eerste lid, onder e, van het Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens (hierna: EVRM). In de Engelse vertaling van het EVRM wordt in dit verband gesproken over "of persons of unsound mind."

Ik reageer daarop als volgt. Er wordt geen aanleiding gezien de zinssnede "van geestesziekten" te verwijderen uit artikel 5, eerste lid, onder e, EVRM. Ik licht de bedoeling van deze bepaling als volgt toe.

Artikel 5 EVRM bevat het recht op vrijheid en veiligheid van personen. Op grond van artikel 5 EVRM mag niemand zijn vrijheid worden ontnomen, behalve in de onder het eerste lid limitatief opgesomde gevallen en alleen indien de vrijheidsontneming plaatsvindt overeenkomstig een wettelijk voorgeschreven procedure. Ik acht het van belang te benadrukken dat het voornaamste doel van artikel 5 EVRM is te beschermen tegen willekeurige vrijheidsontneming. Artikel 5 EVRM vereist dat de vrijheidsontneming rechtmatig is, op zowel inhoudelijke en procedurele gronden, met nauwgezette naleving van de beginselen van de rechtstaat. Daarnaast vereist het artikel voortvarend en periodiek rechterlijk toezicht op de vrijheidsontneming (zie artikel 5, derde en vierde lid, EVRM). Het besluit om een persoon bijvoorbeeld wegens diens psychische stoornis (gedwongen) op te nemen wordt zodoende met procedurele waarborgen omkleed om voldoende bescherming te bieden tegen willekeurige vrijheidsontneming.

Artikel 5, eerste lid, onder e, EVRM verwijst naar vrijheidsontneming in het geval van medische en sociale redenen, waaronder "de rechtmatige detentie van personen ter voorkoming van de verspreiding van besmettelijke ziekten, van geestesziekten, van verslaafden aan alcohol of verdovende middelen of van landlopers." Deze vrijheidsontneming is enerzijds gerechtvaardigd omdat deze personen een gevaar voor zichzelf of de samenleving zouden kunnen vormen, en anderzijds omdat vrijheidsontneming in hun eigen belang kan worden geacht (zie bijvoorbeeld de uitspraak van het Europees Hof voor de Rechten van de Mens (EHRM) van 25 januari 2005, no. 56529/00 (*Enhorn t. Zweden*)).

Het woord "geestesziekten" heeft geen exacte definitie gekregen binnen het EVRM, aangezien de psychiatrie een veld in ontwikkeling is, zowel in medisch opzicht als wat betreft sociale houdingen. Een persoon kan alleen op grond van de grondslag "geestesziekten" rechtmatig zijn vrijheid worden ontnomen indien op betrouwbare wijze, door onafhankelijke medische experts, een psychische stoornis is vastgesteld, de stoornis dermate ernstig is dat vrijheidsontneming noodzakelijk is en de vrijheidsontneming periodiek wordt her-beoordeeld (zie bijvoorbeeld de uitspraak van het EHRM van 4 december 2018, nos. 10211/12 en 27505/14 (*Inseher t. Duitsland*)). Noodzakelijk wordt geacht de situatie waarin een persoon therapie, klinische behandeling of medicatie nodig heeft om zijn gezondheidstoestand te verbeteren, of wanneer iemand voor zijn eigen veiligheid of die van anderen moet worden opgenomen. Met de opname van de grondslag "geestesziekten" in artikel 5, eerste lid onder e, EVRM wordt zodoende beoogd de betrokken persoon en anderen te beschermen. Vrijheidsontneming van personen met een geestesziekte dient met nadruk altijd een (gepaste en geïndividualiseerde) therapeutische functie na te streven (zie de uitspraak van het EHRM van 31 januari 2019, no. 18052/11 (*Rooman t. België*)).

Om in zulke gevallen personen (gedwongen) te kunnen opnemen ter bevordering van hun eigen gezondheid of ter bescherming van zichzelf of anderen, is nodig dat daarvoor ruimte in de wet bestaat. Het wordt daarom van belang geacht dat artikel 5, eerste lid, onder e, EVRM, deze grondslag met betrekking tot geestesziekten bevat.

Tenslotte merk ik volledigheidshalve op dat het EVRM een internationaal verdrag is. Het EVRM is op grond van de artikelen 92 en 93 van de Grondwet rechtstreeks van toepassing in de Nederlandse rechtsorde. Wijzigingen aan het EVRM kunnen door de Verdragsstaten alleen worden aangenomen in de vorm van Protocollen, waarin aangegeven wordt tot welke wijziging van het EVRM de Verdragsstaten zijn overeengekomen. Nederland kan dus niet eenzijdig (vanuit alleen Nederland) de artikelen van het EVRM wijzigen.

Ik vertrouw erop u hiermee voldoende te hebben geïnformeerd.

Met vriendelijke groet,

De Minister van Justitie en Veiligheid,
namens deze,

Directie Communicatie